Turkish Studies
International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/3 Winter 2015, p. 495-512
DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7978
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

ORTAOKULLARDA SOSYAL KULÜP ETKİNLİKLERİ KAPSAMINDA YAPILAN TOPLUM HİZMETİ ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ*

*Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ***

*Hasan Hüseyin KILINÇ****

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğretmenlerinin sosyal kulüp kapsamında yapılan toplum hizmeti çalışmalarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada durum çalışması deseni dikkate alınmıştır. Örneklem seçiminde kolay ulaşılabilir durum örneklemesi seçilmiştir. Araştırmada; öğretmenlerden toplum hizmeti çalışmalarının önem ve gerekliliği, okul içi ve okul dışında yapılan etkinlikler, yaşanılan sorunlar, öğrencilerin çalışmalara katılım düzeyleri ve çalışmaların daha etkili uygulanabilmesine ilişkin görüşlerini almak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Elde dilen verilerin analizinde N-VIVO 8 programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler, yapılan bu çalışmaları özellikle çocukların sosyalleşmesi ve çevreyle işbirliğine yönlendirmesi nedeniyle önemli ve gerekli gördüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler; daha çok okul içi uygulama yaptıklarını, okul yönetimi, çevre, öğrenci ve velilerin yapılan bu çalışmalara ilgisiz davrandığını, evrak işlerinin fazla olduğunu, zaman yetersizliği, fiziki imkânların yetersizliği, kurumlarla iletişim kuramama ve sınıfların kalabalık olmasından dolayı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Çalışmaların daha etkili uygulanmasına ilişkin olarak öğretmenler; okul yönetiminin destek vermesi, okul-çevre işbirliğinin sağlanması, maddi kaynak ayrılması, çevrenin ihtiyacına göre etkinliklerin düzenlenmesi, kurumların destek vermesi, gönüllü katılımın sağlanması, hizmet içi eğitim verilmesi, öğrenci isteğini arttırıcı etkinlikler düzenlenmesi ve yeterli zaman ayrılmasının yapılan bu faaliyetlerin daha etkili olmasını sağlayacağını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal kulüp, toplum hizmeti, ders dışı etkinlik, ortaokul.

---

* Bu çalışma, 7-9 Mayıs 2014 tarihinde Gaziantep Üniversitesinde düzenlenen 3. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde sunulan bildiri genişletilerek hazırlanmıştır.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Prof. Dr. Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: nurigomleksiz@yahoo.com

*** Yrd. Doç. Dr. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: hhkilinc@nevsehir.edu.tr

TEACHERS' VIEWS ON COMMUNITY SERVICE WITHIN THE SCOPE OF SOCIAL CLUB ACTIVITIES IN SECONDARY SCHOOLS

ABSTRACT

Schools are the institutions in which individuals are tried to acquire knowledge and skills by means of training and teaching with a certain plan. Besides knowledge and skills acquisition, school should establish a connection between learners' school life and real life. Students should not feel isolated from the real life while at school. To achieve this, it is essential to establish a relationship between school and the environment they live. This can only be achieved by a variety of events that can be associated with the school and the environment. At this point, one of the issues on which educators agree is that extracurricular activities should be attached importance as well as subjects.

Social activities cover all training activities performed in-school and out-school activities with prepared schedules. Some of these activities are performed by the students as community service within the scope of social club. In this respect these activities performed with the counselling of teachers are of capital importance. Especially, in terms of socialization of a child, sense of responsibility, environmental consciousness and proposing solutions to social problems, community service is important. When viewed from this aspect, researching the teachers' views on these services confront us as a worth-stressing matter.

The aim of this study is to identify the teachers' views on these activities performed as community service within the scope of social club. Qualitative research method has been used in this study and the case study design has been considered. Easily accessible case sample has been selected in the sample selection. In the study; semi-structured interview forms has been prepared in order to get the teachers' views on importance and necessity of community service, the activities performed outside the school and in school, civic issues, levels of students' participation in work and the more effective implementation of the work. The questions in the interview form have intended to collect information for the purposes of research. Semi-structured and open-ended interview questions were led to 25 teachers face to face by the researcher during the interview. Interviews have been carried out in teachers' room and at appropriate locations like an empty classroom at school. The interviews have lasted between 12 and 26 minutes. Answers were given during the interview have been noted down and also recorded as audio recording. During the interview, the researcher have led pre-prepared questions to participants respectively and have cared to provide the necessary silence to get the responses that evoked by questions and to use the interested listening responses to encourage them to talk. For the analysis of the obtained/collected data the program N-VIVO 8 was used. In this study, a content analysis has been used and data has been analyzed and assessed by the in this way. As a result of the interviews; teachers stated that they have found these activities so important and

necessary in terms of contribution to socialize students, environmental cooperation, to give the chance to group work, to contribute to the promotion of the school, the preparation of life, to develop the sense of responsibility, to help self-knowledge, to bring national, moral and universal values, to contribute to the personality development, professional recognition and problem solving skills. Only one teacher who participated in the interviews stated that this work was unnecessary.

Eleven of the activities performed by the teachers participating in the research had been carried out as in-school activities and 14 of them as out-school activities. The teachers stated that they had made corporate trip, aid campaign, seminars, blood donation, recycling and book distribution campaign as out-school activities and activities like sporting events, charity campaigns, disaster training, cleaning work, school newspaper, bazaar, theatre and tree planting as in-school activities. 11 teachers who participated in the research carried out found the participation in activities adequate whereas 14 teachers found it inadequate. Teachers who found the participation in the activities inadequate had seen that the participation had been inadequate due to reasons such as scantiness of facilities, the lack of interest of the students, the lack of promotion, consisting of very little environmental support, and the lack of time. In addition, teachers stated that they had experienced some problems because school management, the environment, the students and the parents made the act unrelated to these activities, the prepared paperwork for the activities was too much and because of lack of time, inadequate physical facilities, the communication problems with institutions and crowded classrooms.

With respect to carry out these activities more effectively, Teachers stated that support from the school management, the provision of school-community collaboration, cooperation with other institutions, financial source separation, the organization of events according to the needs of the environment, support of the other institutions, ensuring the voluntary participation, giving service training, organizing activities enhancing the student requests and allocating enough time would make these activities conducted more affective. In view of the research findings, following recommendations have been made:

• The importance and necessity of community service work should always be considered and the necessary attention to the work conducted should be given and they should be carried out seriously.

• To carry out community service activities more effectively, the relations and cooperation between students, teachers, school management, parents and institutions should be strengthened.

• To carry out these activities easily, efficiently and effectively; enough time should be given.

• To provide the caring and interest in activities with the students, activities to arouse their interest the curiosity should be included in, the activities to be done should be appropriate to the level of students and of quality fun to attract them.

• To carry out these activities more effectively, facilities in schools should be developed and should be increased, the necessary equipment for activities should be provided.

• •School-family cooperation should be developed, also the family participation in activities should be provided. For this purpose, activities such as seminars, panels and more for parents should be organized. Future activities should not be limited to only the students but also parents should be allowed to be conscious about it.

• Teachers and school administrators should be given in-service training related to community service work.

• Research investigating teachers, administrators and students' attitudes towards the community service work should be carried out.

• Studies on the impact of community service work on the academic achievement of students can be done.

Key Words: social clubs, community service, extracurricular activities, secondary school

Problem Durumu

Okullar, bireylere eğitim öğretim yoluyla çeşitli bilgi ve becerilerin belli bir plan dahilinde kazandırılmaya çalışıldığı kurumlardır. Okul, öğrencilere bilgi ve beceri kazandırmanın yanında öğrencilerin okul ile gerçek hayat arasında bağlantı kurmalarını da sağlamalıdır. Öğrenci okuldayken kendini gerçek hayattan soyutlanmış hissetmemelidir. Bunun sağlanması için de okul ile yaşadığı ortam arasında bir ilişki kurmak gerekir. Bu da ancak okul ve çevre birlikteliğiyle yapılabilecek çeşitli etkinliklerle sağlanabilir. İşte bu noktada eğitimcilerin de üzerinde birleştiği konulardan biri, okullarda verilen dersler kadar ders dışı sosyal etkinliklere de önem verilmesi gerektiği yönündedir.

Sosyal aktiviteler çağımızda okul programlarının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Okul programlarda yer alan konuların öğretildiği yer olmaktan ziyade, öğrencilere ders içi ve ders dışı zamanlarda yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak ortamları sunmalıdır (Tetik, 2008). Bu amaçla öğrencilere okulda sosyal becerileri geliştirecek etkinlikler yapılmalıdır.

Okullarda öğrencilere sosyal becerilerin kazandırılması sosyal etkinlikler yoluyla gerçekleşir. Yaparak ve yaşayarak öğrenme ilkesini temel alan sosyal etkinlikler yoluyla öğrencilere doğal bir çalışma olanağı ve ortamı sunularak onların akademik ve pratik eğitimlerine katkı sağlanmış olur (Canbay, 2007). Yapılan bazı araştırma sonuçlarına göre sosyal etkinlikler, bireylerin sosyalleşmesi ve kişisel gelişimlerini tamamlarında ders programlarından daha etkili olduğu yönündedir (Sarı, 2007; Demirel, 2004; Tezcan, 2003; Willis, 2006).

Milli Eğitim Bakanlığı; 2005'te Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğini yayınlamış ve bu yönetmelikle beraber önceden Eğitsel Kollar merkezinde yürütülen sosyal etkinlikler, artık öğrenci kulüpleri uygulamasına yerini bırakmıştır. İlgili yönetmelikte, öğrenci kulübü öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda okul içi ve okul dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak amacıyla grupla yapılan etkinlikler olarak tanımlanmıştır. Öğrenci kulüplerinin genel amaçları ise öğrencileri kendine güvenini geliştirme, sorumluluk duygusu geliştirme, yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturmaya yönlendirmektir. Bunun yanında öğrenci kulüplerinin, soysal etkinlikler yoluyla toplum hizmeti çalışmaları yapması da amaçlanmaktadır.

Toplum hizmeti çalışmaları, öğrencilerin yaş ve bilgi seviyesine uygun olarak her türlü toplum ve çevre sorunlarının çözümüne katkı sağlamak amacıyla yapacakları çalışmalardır. Öğrenciler ilköğretim kurumlarının 1, 2 ve 3. sınıflarında, yılda 15 saat; 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflarında, 20 saat; orta öğretim kurumlarının tüm sınıflarında, 25 saat olmak üzere toplum hizmeti çalışmalarına katılırlar. Öğrencilerin; ailesine, çevreye ve topluma duyarlı, gönüllü çalışma bilincine sahip, sorun çözen ve çözüm üreten, resmî, özel, sivil toplum kurum ve kuruluşları ile iş birliği içinde çalışma becerilerini geliştirmiş birer fert olarak yetişmeleri için toplum hizmeti çalışmalarına yer verilir (MEB, 2008).

Sosyal etkinliklerin, okullarda tam anlamıyla uygulandığı söylenemez. Okullarımızda yönetmelik ve formalite gereği öğrenci kulüpleri oluşturmak, seçimler yapmak, defter tutmak gibi bazı işlemler yapılsa da bu konunun önemini kavrayan bir kısım yöneticilerimiz ve öğretmenlerimizin çabaları dışında sosyal etkinliklere ilişkin çalışmalar yetersiz kalmaktadır (Tetik, 2008).

Sosyal etkinlikler, hazırlanan programlar dâhilinde ders dışında okulda ve okul dışında yapılan eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır. Yapılan bu etkinliklerin bir kısmı, sosyal kulüp kapsamında öğrencilere toplum hizmeti çalışmaları adı altında yaptırılmaktadır. Bu bakımdan, öğretmenlerin rehberliğinde yapılan bu çalışmalar büyük önem taşımaktadır. Alan yazın incelendiğinde, toplum hizmeti çalışmalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesine ilişkin çalışmaya rastlanmamıştır. Özellikle; çocuğun sosyalleşmesi, sorumluluk duygusu kazanması, çevreye karşı duyarlı olması, toplumsal sorunlara çözüm önerileri sunması bakımından toplum hizmeti çalışmaları önem arz etmektedir. Bu açıdan bakıldığında; öğretmenlerin yapılan bu çalışmalara ilişkin görüşlerinin incelenmesi, üzerinde durulması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmıştır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı; ortaokul öğretmenlerinin sosyal kulüp kapsamında yapılan toplum hizmeti çalışmalarına ilişkin görüşlerini almaktır. Bu amaç doğrultusunda, aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

Öğretmenlerin;

- Toplum hizmet çalışmalarının önemine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Toplum hizmeti kapsamında yapılan okul içi ve okul dışı uygulamalara ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğrencilerin yapılan çalışmalara katılım düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Yapılan çalışmalarda yaşanılan sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
- Çalışmaların daha etkili uygulanabilmesine ilişkin istek ve önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, durum çalışması deseni dikkate alınmıştır. Durum çalışması, bir durumun derinlemesine araştırıldığı nitel çalışma desenidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, Elazığ il merkezinde bulunan ortaokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde, kolay ulaşılabilir durum örneklemesi kullanılmıştır. Bu

yöntem araştırmacıya, yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçmesini sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Buna uygun olarak, Elazığ ilinde ortaokullarda görev yapmakta olan 25 öğretmen çalışma grubuna dahil edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada; öğretmenlerden toplum hizmeti çalışmalarının önem ve gerekliliği, okul içi ve okul dışında yapılan etkinlikler, yaşanılan sorunlar, öğrencilerin çalışmalara katılım düzeyleri ve çalışmaların daha etkili uygulanabilmesine ilişkin görüşlerini almak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Bireylerin görüşlerini, deneyimlerini ve duygularını ortaya çıkarmayı amaçlayan görüşme, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan veri toplama araçlarından biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.127). Görüşmeler yapılış biçimine göre yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış olmak üzere üç grupta toplanmaktadır (Merriam, 1998, s.73; Ekiz, 2009, s.62; Karasar, 2004, s.167-168; Lichtman, 2006, s.118).

Veri Toplama Aracının Geçerlilik ve Güvenirliği

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun geçerliliği ve güvenirliği için çeşitli ölçütler bulunmaktadır.

Bu kapsamda araştırmada kullanılacak olan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde görev yapan iki öğretim üyesinin görüşüne başvurularak teyit edilmesi sağlanmıştır. Ayrıca öğretmenlerin seçiminde gönüllülük ilkesi esas alınmış ve sorulara içten cevap vermelerini sağlamak için isimlerinin gizli tutulacağı ve hiçbir şekilde açıklanmayacağı belirtilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2006) katılımcıların gönüllü olmalarının araştırmanın geçerliği ve güvenirliğini sağlama açısından önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Bir diğer güvenirliği sağlayan ölçüt ise bulgular kısmında katılımcıların görüşlerinin gösterilmesidir. Bunun için katılımcıların görüşleri aynen olduğu gibi aktarılmıştır. Soruların katılımcıların anlayabileceği açıklık ve belirginlikte olmasına; karmaşık, anlaşılması güç olmamasına ve yanlış anlamaya yol açmayacak nitelikte olmasına dikkat edilmiştir. Bu yolla toplanan verilerin geçerlik ve güvenirliğinin olumsuz yönde etkilenmesi engellenmeye çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bir diğer ölçüt ise verilerin katılımcılar ile yüz yüze derinlemesine görüşülerek toplanmasıdır. Nitel araştırmalarda verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırma sonuçlarına nasıl ulaşıldığının açıklanması geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış beş sorudan oluşan bir görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular, araştırmanın amaçlarına ilişkin bilgileri toplamaya yönelik hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış ve hepsi açık uçlu olan görüşme soruları araştırmacı tarafından 25 öğretmen ile birebir yapılan görüşme sırasında yöneltilmiştir. Görüşmeler öğretmenler odası, boş derslik gibi okulda uygun olan mekânlarda gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler 12 ile 26 dakika arası sürmüştür. Görüşme esnasında verilen cevaplar not alınmış ve ayrıca ses kaydı olarak da kaydedilmiştir. Görüşme sırasında araştırmacı daha önceden hazırlanmış olan soruları sırasıyla katılımcılara yöneltmiş ve katılımcıların soruların çağrıştırdığı bilgileri vermeleri için gerekli sessizliğin sağlanması ve konuşmalarını teşvik için ilgili dinleme tepkileri kullanılmaya özen gösterilmiştir.

Araştırmanın verilerinin çözümlemesi için N-VIVO 8 programı kullanılmıştır. Araştırmada, içerik analizi kullanılmış ve veriler, bu yolla analiz edilerek değerlendirilmiştir. .İçerik analizi verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi,

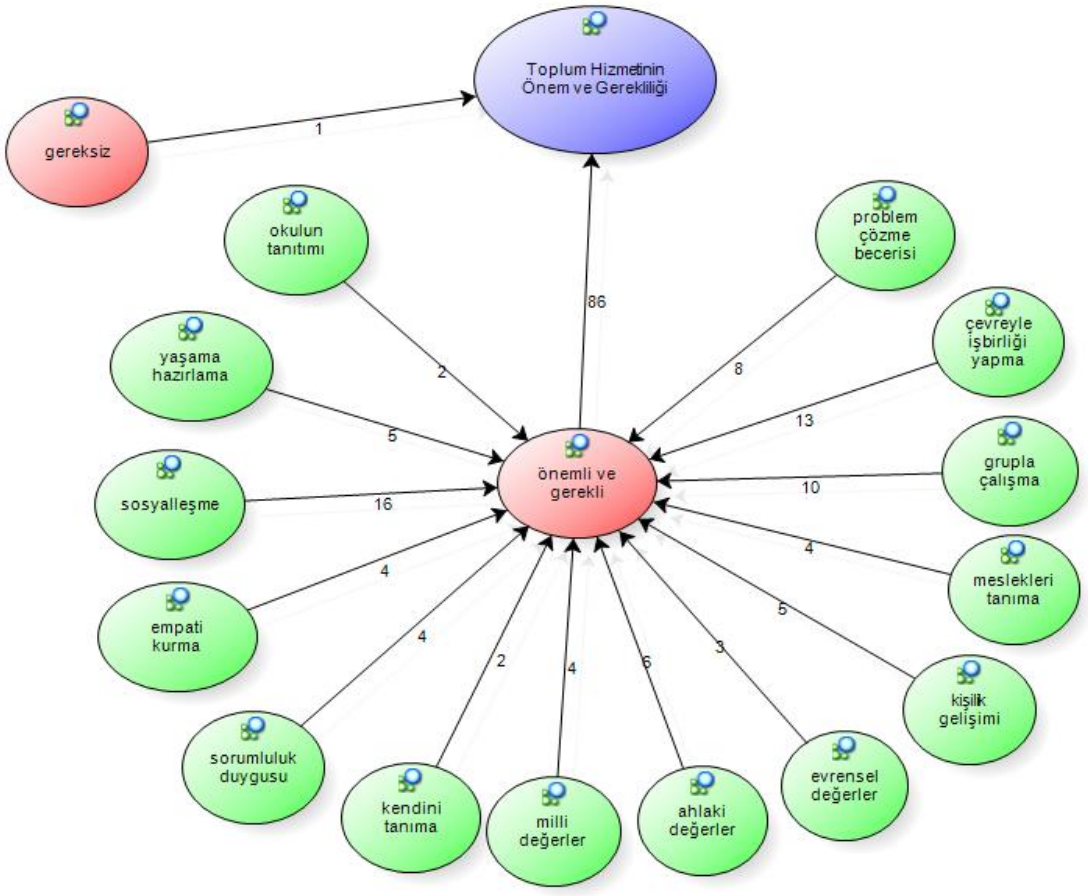
bulguların tanımlanması ve yorumlanması biçimde yürütülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Yapılan analizlerde, öncelikle eldeki kaynak dikkatlice okunmuştur. Bu işlemin ardından ilk kodlama işlemleri gerçekleştirilmiş ve serbest kod listesi belirlenmiştir. Serbest kodların detaylı incelenmesinin ardından ilk kategorileme gerçekleştirilmiş ve eldeki kodlamalar sistematik bir biçimde gruplandırılmıştır. Oluşturulan kategoriler, tekrar gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin ardından detaylı bir inceleme süreci başlamıştır. Yapılan bu inceleme, temaların oluşturulmasıyla son bulmuştur.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, yöneltilen sorulara bağlı olarak cevaplar analiz edilmiş ve yapılan yüklemeler aşağıda modellerle gösterilmiş ve değerlendirilmiştir.

1. Öğretmenlerin Toplum Hizmeti Çalışmalarının Önem ve Gerekliliğine İlişkin Görüşleri

Araştırmada öğretmenlere toplu hizmeti çalışmalarının önem ve gerekliliği hakkında düşüncelerini belirlemek amacıyla *"Toplum Hizmeti Çalışmalarının Önem ve Gerekliliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?"* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin oluşturulan temaya ait alt temalar ve yükleme sayılarını gösteren model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 1. Toplum Hizmeti Çalışmalarının Önem ve Gerekliliğine İlişkin Model

Şekil 1'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin, toplum hizmeti çalışmalarının önemine ilişkin verdikleri cevaplar farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; öğretmenlerin 16'sı "*sosyalleşme*", 13'ü "*çevreyle işbirliği yapma*", 10'u "*birlikte çalışma*", 8'i "*problem çözme becerisi kazanma*", 6'sı "*kişilik gelişimine katkı sunma*", 6'sı "*ahlaki değerleri kazandırma*", 5'i "*yaşama hazırlama",* 4'ü "*empati kurma"*, 4'ü "*sorumluluk duygusu geliştirme",* 4'ü *"milli değerleri kazandırma*", 4'ü "*meslekleri tanıma*", 3'ü "*evrensel değerleri kazandırma*", 2'si "*okulun tanıtımı*", 2'si "*kendini tanıma*" konularında öğrencilere katkı sağladığı için toplum hizmeti çalışmalarının önemli ve gerekli çalışmalar olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerden 1'i ise; bu çalışmaların gereksiz olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya ilişkin olarak verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö-10 K, *"Kesinlikle önemli ve gerekli görüyorum. Öğrencilerin aldıkları görevleri başarıyla yerine getirme, sorumluluk duygusu kazanma, birlikte çalışabilme, yeni arkadaşlıklar edinmeleri açısından önemlidir*" şeklinde toplum hizmeti çalışmalarının öğrencilerin birlikte çalışabilmeleri, sosyalleşmeleri ve sorumluluk duygusu kazanmaları açısından önemli ve gerekli olduğunu belirtmiştir.

Ö-17-E, *"Yapılan bu etkinlikler çocukların sosyalleşmesi ve kendilerini gerçekleştirmelerine fırsat sunarak kişilik gelişimlerine katkıda bulunduğu için önemli ve gereklidir diye düşünüyorum"* diyerek toplum hizmeti çalışmalarının öğrencilerin sosyalleşmesi ve kişilik gelişimine katkısı üzerine dikkat çekmiştir.

Ö-18-E, *"Öğrencilere sosyal becerilerin kazandırılması, empati kurma, milli ve evrensel değerleri kazandırma açısından topluma hizmet çalışmaları önemli ve gereklidir"* şeklinde bu çalışmaların değerler eğitimi ve sosyal becerilerin kazandırılması konusunda katkı sağladığını belirtmiştir.

Ö-22-K, *"Yapılan bu çalışmalar öğrencileri yaşama hazırlıyor. Onların sosyal gelişimlerine katkı yapıyor. Ayrıca okulun çevre tarafından tanınmasına katkı sağlıyor. Bu açılardan bakıldığında yapılan bu çalışmaların önemli ve gerekli olduğunu söyleyebilirim*" diyerek yapılan çalışmaların okulun tanıtımı, öğrencilerin yaşama hazırlanması konusunda öneminden bahsetmiştir.

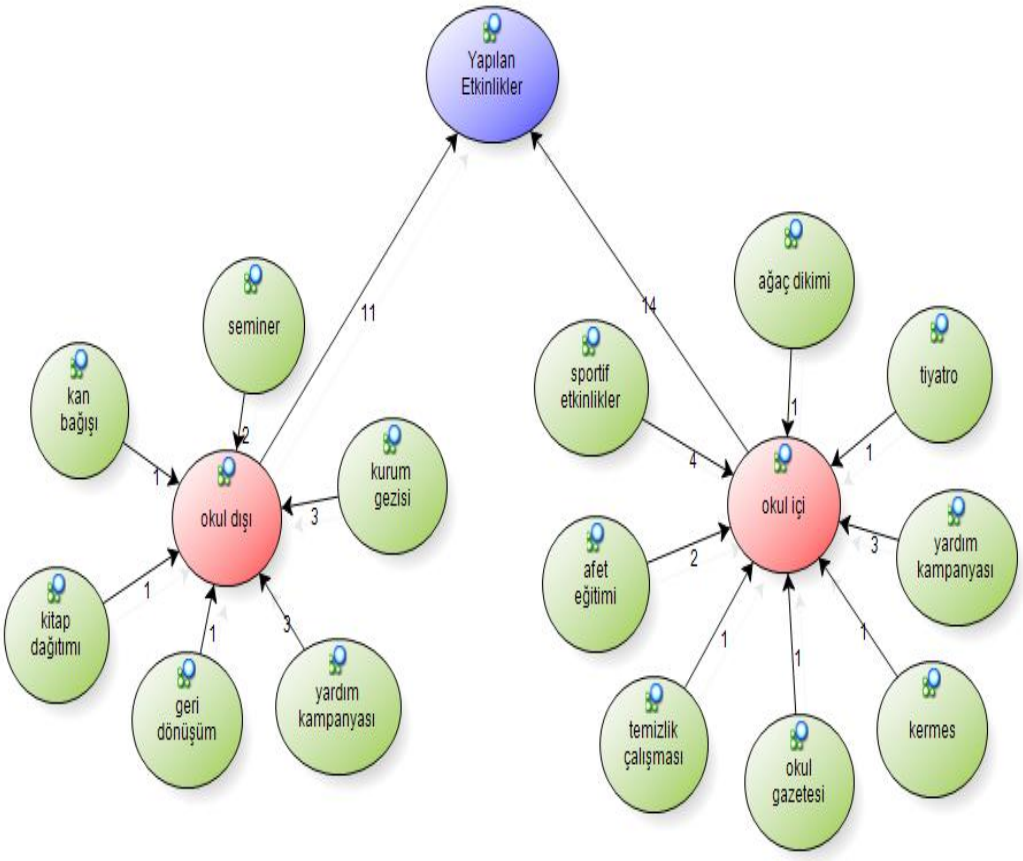
Ö-23-K, *"Öğrencilerin birlikte çalışmalarına olanak sağlıyor. Çocukların sosyalleşmesi, var olan sorunlara çözüm önerileri getirme, toplum için bir şeyler yapma, milli ve evrensel değerleri kazanma gibi konularda öğrencilere olumlu yönde katkı sunuyor. Bu açıdan bakıldığında bu çalışmaların önemli olduğunu düşünüyorum"* şeklinde yapılan bu çalışmaların öğrencilere grupla çalışma imkânı sunduğu, öğrencilerin sosyalleşmesi, problem çözme becerilerini geliştirmesi, milli ve evrensel değerleri kazandırması bakımından önemli gördüğünü ifade etmiştir.

Ö-5-E, *"Topluma hizmet çalışmaları bireyin yeni meslekleri tanıması, gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurması, çevreyi tanıması açısından son derece önemlidir"* diyerek bu çalışmaların yeni mesleklerin tanınması, çevreyi tanıma ve değişen dünyaya uyum sağlama açısından önemli olduğunu belirtmiştir.

Buna göre; toplum hizmeti çalışmalarının öğrencilerin sosyalleşmesi, çevreyle işbirliği yapması, grup çalışmalarına imkan vermesi, okulun tanıtımına katkı sunması, yaşama hazırlaması, sorumluluk duygusu geliştirmesi, kendini tanımasına yardımcı olması, milli, ahlaki ve evrensel değerleri kazanması, empati kurması, kişilik gelişimine katkı sunması, meslekleri tanıması ve problem çözme becerisi kazandırması bakımından katkı sağladığı için önemli ve gerekli çalışmalar olduğu ve bu çalışmalara gerekli önemin verilmesi gerektiği söylenebilir.

2. Öğretmenlerin Yapmış Oldukları Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Öğretmenlere bir diğer soru olarak, toplum hizmeti kapsamında yapmış oldukları etkinliklerin neler olduğunu belirlemek amacıyla, *"Toplum hizmeti çalışmaları kapsamında yapmış olduğunuz etkinlikler nelerdir?* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin oluşturulan temaya ait alt temalar ve yükleme sayılarını gösteren model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 2. Yapılan Etkinliklere İlişkin Model

Şekil 2'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin toplum hizmeti çalışmaları kapsamında okulda yapmış oldukları uygulamalara ilişkin verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 14'ü okul içi çalışma yaptığını belirtirken, 11 öğretmen okul dışı çalışma yaptıklarını ifade etmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlara bakıldığında; okul dışı etkinlik olarak öğretmenlerden 3'ü kurum gezisi", 3'ü yardım kampanyası", 2'si "seminer çalışması", 1'i "geri dönüşüm kampanyası" 1'i "kitap dağıtım kampanyası", 1'i "kan bağışı kampanyası" yaptıklarını belirtmiştir.

Okul içi etkinlik olarak öğretmenlerden 4'ü "sportif etkinlikler", 3'ü "yardım kampanyası", 2'si "afet eğitimi", 1'i "ağaç dikimi", 1'i "tiyatro", 1'i "kermes", 1'i "okul gazetesi", 1'i "temizlik çalışması" gibi etkinlikler yaptıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya ilişkin olarak verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö-10 K "Okulumuzun çevresinde bulunan esnaflara kitap okumanın önemi anlatılarak okumaları için kulüp öğrencilerinin topladıkları kitaplar dağıtıldı." diyerek okul dışı kitap okuma kampanyası düzenlediklerini belirtmiştir.

Ö-13 E "Okul bahçesi ve çevresi temizlendi ve okul bahçesine çiçek ekimi yapıldı." şeklinde okul bahçesi düzenleme çalışması yaptıklarını ifade etmiştir.

Ö-14 K "Yardıma muhtaç öğrenciler için okulumuzda kermes düzenlendi. Elde edilen gelir ile öğrencilere giysi ve kitap yardımında bulunuldu." diyerek kermes yaptıklarını ve elde edilen gelir ile yardım kampanyası yaptıklarını belirtmiştir.

Ö-3 K "Sağlık Temizlik ve Kızılay Kulübü olarak okulumuza davet ettiğimiz Kızılay'a veliler ve okul personeli kan bağışında bulundu." şeklinde veli ve çevreyi işin içine katarak kan bağışı kampanyası düzenlediklerini ifade etmiştir.

Ö-4 E "Konusunda uzman bir kişi çağrılarak annelere yönelik çocuk eğitimi ile ilgili seminer verildi." şeklinde velilere yönelik seminer çalışması yaptıklarını belirtmiştir.

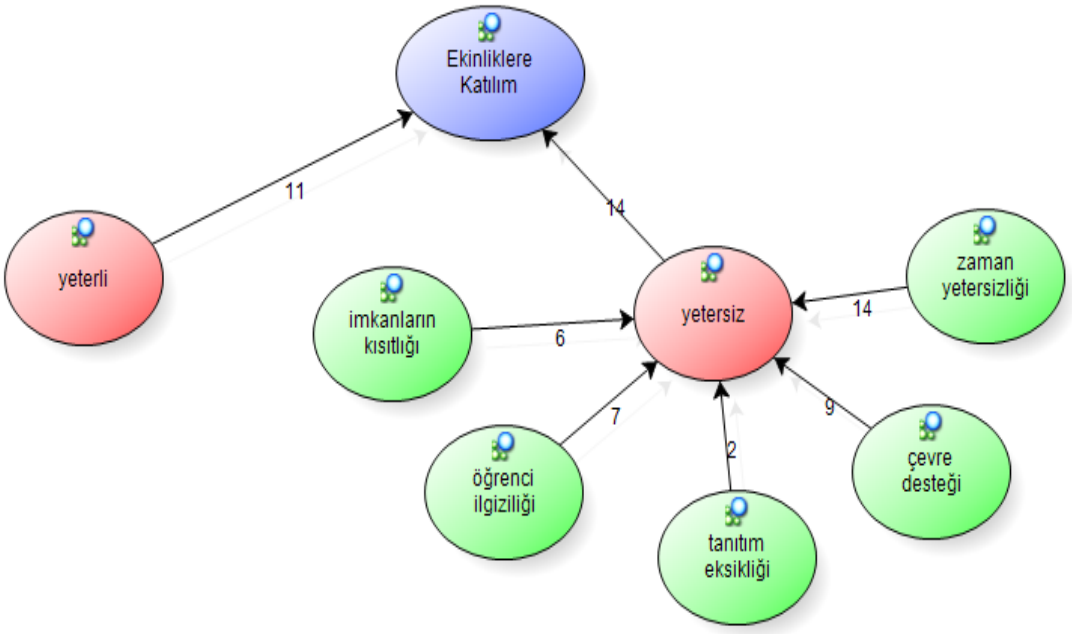
Ö-5 E "Okul içinde çocukların gelişmesi ve enerjilerini deşarj etmeleri sağlamak amacıyla sportif etkinlikler, yarışmalar yapıyoruz." diyerek okul içinde çeşitli sportif etkinlikler ve yarışmalar yaptıklarını ifade etmiştir.

Ö-9 E "Kulüp olarak öğrenciler evlerden ve çevreden kullanılmayan ilaçları topladılar. Toplanan bu ilaçlar bölgemizde bulunan sağlık kuruluşuna teslim edildi." şeklinde geri dönüşüm çalışması yaptıklarını belirtmiştir.

Buna göre; toplum hizmeti çalışmaları kapsamında hem okul içi hem de okul dışı çeşitli çalışmaların yapıldığı, okul içi çalışmaların okul dışı çalışmalardan daha fazla olduğu ve yapılan bu çalışmalardan sportif etkinlikler, yardım kampanyaları ve kurum gezilerinin en çok tercih edilen çalışmalar olduğu söylenebilir.

3. Öğretmenlerin yapılan çalışmalara öğrenci katılımının yeterliliğine ilişkin görüşleri

Öğretmenlere öğrencilerin yapılan çalışmalara ilişkin katılımlarının istenilen düzeyde olup olmadığını belirlemek amacıyla, "*Öğrencilerin yapılan çalışmalara ilişkin katılımlarını yeterli buluyor musunuz? Neden?*" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin oluşturulan temaya ait alt temalar ve yükleme sayılarını gösteren model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 3. Etkinliklere katılımın yeterliğine ilişkin model

Şekil 5'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin, toplum hizmeti çalışmaları kapsamında öğrencilerin etkinliklere katılımlarının yeterliğine ilişkin görüşleri farklılık göstermektedir. Öğretmenlerden 11'i yapılan çalışmalara katılımı yeterli bulurken; 14 öğretmen yetersiz bulmuştur. Yetersiz gören öğretmenlerden 14'ü zaman yetersizliği, 9'u çevre desteğinin az oluşu, 7'si öğrencilerin ilgisizliği, 6'sı imkanların kısıtlılığı ve 2'si tanıum eksikliği dolayısıyla katılımı yetersiz görmüşlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya ilişkin olarak verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö-1 K "Henüz bizler bile tam katılmamışken öğrencininkini kesinlikle yeterli görmüyorum. Zincirin ilk halkası zayıf. Çünkü İdareciler ve öğretmenler henüz yeterli değil ve tabi ki fiziki imkânlarımızda kısıtlı. Diyerek imkanların kısıtlılığı ve tanıtım eksikliği olduğunu ifade etmiştir.

Ö-10 K "Öğrencilerin katılımları yeterliydi. Velileri davet etmede gayet başarılı oldular. Kitap dağıtımında çok çaba sarf ettiler" şeklinde öğrencilerin çalışmalara katılımını yeterli gördüğünü belirtmiştir.

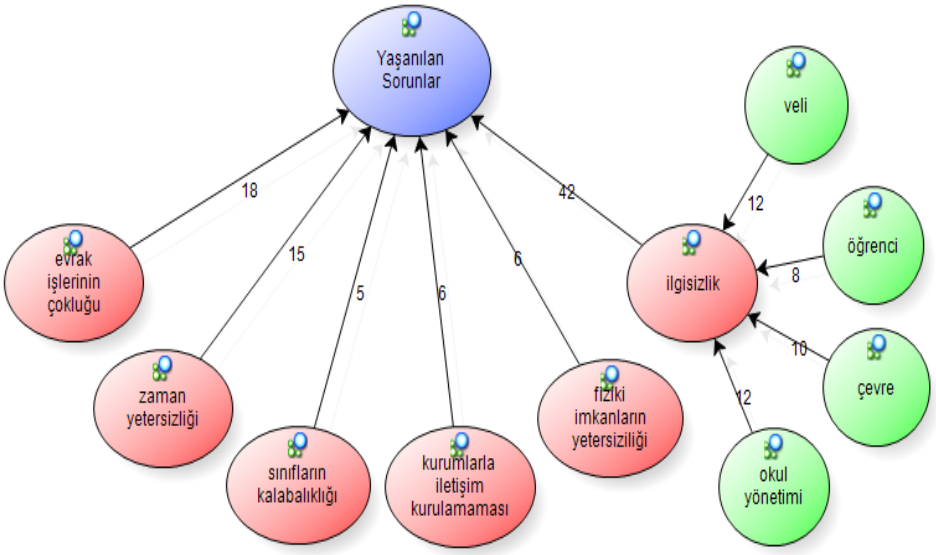
Ö-11 E "Bulmuyorum. Öğrencilerimiz yeterince ilgi göstermiyor. Öğrenciler görev almaya çok da istekli değiller" diyerek öğrencilerin ilgisiz olduğunu belirtmiştir.

Ö-5 E "Yeterli bulmuyorum. Toplum hizmeti çalışmalarında yeterli zaman ve tanıtım yapılmadığını düşünüyorum. Ayrıca imkanlarımız çok kısıtlı" Şeklinde zaman yetersizliği, imkanların kısıtlılığı ve tanıtım eksikliğini ifade etmiştir.

Buna göre, yapılan bu çalışmalara öğrencilerin yeterli düzeyde katılmadıkları; zaman yetersizliği, çevre desteğinin az oluşu, öğrencilerin ilgisizliği, imkanların kısıtlılığı ve tanıtım eksikliğinin bu duruma neden olduğu ifade edilebilir.

4. Öğretmenlerin uygulamalarda yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri

Öğretmenlere uygulamalarda yaşadıkları sorunları belirlemek amacıyla, *"Uygulamalarda yaşadığınız sorunlar nelerdir?* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin oluşturulan temaya ait alt temalar ve yükleme sayılarını gösteren model aşağıda yer almaktadır

Şekil 4. Yaşanılan sorunlara ilişkin model

Şekil 3'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin, toplum hizmeti çalışmaları kapsamında yaşadıkları sorunlara ilişkin vermiş oldukları cevaplar farklılık göstermektedir. Öğretmenlerden 12'si "okul yönetiminin", 12'si "*velilerin*", 10'u "*çevrenin*", 8'i "*öğrencilerin*" yapılan çalışmalara ilgisiz olduklarını, 18'i "*evrak işlerinin çokluğu*", 15'i "*zaman yetersizliği*", 6'sı "*kurumlarla iletişim kuramama*", 6'sı "*fiziki imkânların yetersizliği*" ve 5'i "*sınıfların kalabalıklığı*" gibi sorunlar yaşadıklarını belirmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya ilişkin olarak verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö-12 E "Okulumuzun fiziki imkânları yetersiz olduğundan çok fazla etkinlik yapamıyoruz. Kulüp olarak 2 haftada bir toplanıyoruz ancak öğrenciler toplantılara çok da istekli katılmıyorlar. Ayrıca sınıflarımız çok kalabalık olduğundan toplantılardan pek fazla verim alamıyoruz." diyerek okulun fiziki imkânlarının yetersizliği, sınıfların kalabalık oluşu ve öğrencilerin çalışmalara yeterli önemi vermediklerini ifade etmiştir.

Ö-13 E "Okul yönetimi ve çevreden gerekli desteği alamıyoruz. Katılım istenilen seviyede değil yeterli duyarlılık olmuyor. Ayrıca 2 haftada bir toplandığımız için zaman yeterli gelmiyor. Bu gibi sorunları sayabilirim." şeklinde yapılacak çalışmalara okul yönetimi ve çevrenin yeterli destek vermediklerini ve zamanın yetersiz olduğunu vurgulamıştır.

Ö-17 E "Okul yöneticisi, aile ve öğrenciler sosyal kulüpleri ve kulüp kapsamında yapılan etkinlikleri pek fazla önemsemiyorlar. Çalışmalar daha çok kâğıt üzerinde kalıyor. Ayrıca okulumuzun imkânları da kısıtlı bu konuda çok fazla bir destek alamıyoruz." diyerek yapılan çalışmaların gerekli desteği görmediğini ve kâğıt üzerinde kaldığını ifade etmiştir.

Ö-2 K "Farklı kurumlarda iletişim kurma konusunda sıkıntılar yaşadık. Kurum amirlerinden yeterli desteği bulamıyoruz. Sadece konuşarak, tartışarak hizmetler yürütülmeye

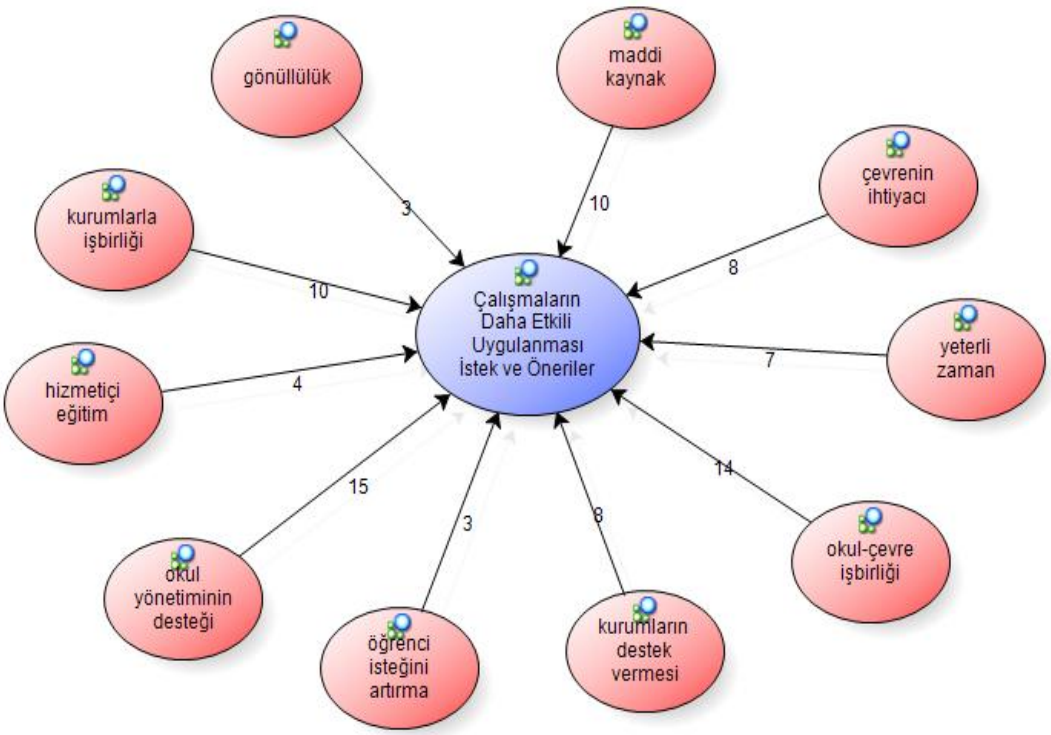
çalışılıyor. Uygulama ortamları bulunamıyor." şeklinde yapılan çalışmalarda diğer kurumlardan yeterli destek göremediklerini belirtmiştir.

Ö-8 E "Uygulamada yaşadığım en büyük problem çocuklara sadece anlatıp onun dışında hiçbir şey yapamıyor olmam. Çocuklar da ilgisiz, anlatılanlar masal gibi geliyor onlara. Ayrıca kulüp çalışmaları kapsamında hazırlamamız gereken birçok gereksiz evrak hazırladığımızdan enerjimizi yapılacak çalışmalara veremiyoruz." diyerek öğrencilerin ilgisizliği ve hazırlanması gereken evraklar konusunda sorunlar yaşadığını vurgulamıştır.

Buna göre; toplum hizmeti çalışmalarına okul yönetimi, veli, çevre ve öğrencilerin gerekli ilgiyi göstermedikleri ayrıca evrak işlerinin çok olması, zaman yetersizliği, fiziki imkânların yetersizliği, kurumlarla iletişim kurulamaması ve sınıfların kalabalık olmasının yapılan bu çalışmaların amacına ulaşmasında olumsuz yönde etki ettiği şeklinde ifade edilebilir.

5. Öğretmenlerin çalışmaların daha etkili uygulanabilmesine ilişkin görüşleri

Araştırmada öğretmenlerin çalışmaların daha etkili uygulanabilmesine ilişkin önerilerini belirlemek amacıyla, *"Çalışmaların daha etkili uygulanabilmesine ilişkin önerileriniz nelerdir?"* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin oluşturulan temaya ait alt temalar ve yükleme sayılarını gösteren model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 5. Çalışmaların daha etkili uygulanmasına ilişkin model

Şekil 4'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin, yapılan çalışmaların daha etkili uygulanmasına ilişkin görüşleri farklılık göstermektedir. Yapılan uygulamaların daha etkili olmasına ilişkin olarak öğretmenlerden 15'i "*okul yönetiminin desteği*", 14'ü "*okul-çevre işbirliği*", 10'u "*maddi kaynak*", 10'u "*kurumlarla işbirliği*", 8'i "*çevrenin ihtiyacı*", 8'i "*kurumların destek vermesi*", 7'si "*yeterli zaman*", 4'ü *"hizmet içi eğitim"*, 3'ü *"gönüllülük*", 3'ü "*öğrenci isteğini arttırma*" gibi önerilerde

bulunmuşlardır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya ilişkin olarak verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö-1 K "Uygulama eğitimciler tarafından anlaşılmalı, özümsenmeli sonra hayata geçirilmeli. Bu konuda öğretmenlere hizmet içi eğitim veya seminer verilebilir." diyerek öğretmenlerin yapılacak çalışmalarla ilgili hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının olduğunu vurgulamıştır.

Ö-10 K "Öğretmenler, yöneticiler ve velilerin sıkı bir işbirliği içinde olması gerekir diye düşünüyorum. Hatta valiliğinde bu işte kesinlikle okullarla işbirliği içinde olması gerekir." şeklinde bu çalışmaların herkesim tarafından desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ö-11 E "Maddi kaynak sağlanması gerekir. Özellikle kurum amirlerinin işbirliği içinde olması ve kulüp çalışmalarına yardımcı olması gerekir. Ayrıca yeteri zaman verilmesi ve çalışmalara gönüllü katılım sağlanmalıdır." diyerek yapılan çalışmalarda kurum desteği, maddi kaynak, yeterli zaman ve gönüllü katılımın önemini vurgulamıştır.

Ö-17 E "Yapılan etkinlikler öğrencilerin ve çevrenin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde olmalıdır. Öğrencilerin yapılan etkinliklerle ne gibi faydalar sağlayacağı anlatılmalı onların istekli olmaları sağlanmalıdır. Kurum ve kuruluşlar bu tarz konularda öncülük etmeli bilgilendirme toplantıları düzenlenmelidir." Şeklinde yapılacak olan etkinliklerin öğrenci ve çevrenin ihtiyacına göre belirlenmesi ve yapılacak olan çalışmalara kurumların destek vermeleri gerektiğini ifade etmiştir.

Ö-5 E "Okul aile işbirliği içinde velilerin bilinçlendirilmesi gerekir. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik çalışmaların yapılması ve yapılacak olan çalışmalara ekonomik desteğin sağlanması gerekir. şeklinde yapılacak çalışmalarda velilerin bilinçlendirilmesi, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına göre çalışmaların yapılması ve maddi kaynak sağlanması gerektiğini belirtmiştir.

Buna bağlamda, sosyal etkinlikler okulda, ailede, sokakta ve çevrede yapılan etkinlikler olduğundan yapılan bu çalışmaların amacına ulaşmasında okul, aile ve çevre işbirliğinin sağlanması, çalışmaların öğrencilerin ve toplumun ilgi, istek ve ihtiyaçlarına göre hazırlanması, çalışmalara okul yönetimi, aile ve çevrenin de destek olması, öğrenci isteğini arttırma, yeterli zaman ayırma ve hizmet içi eğitimler ile yapılan bu çalışmaların daha etkili olacağı söylenebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada okullarda eğitici kol faaliyetleri kapsamında sosyal etkinlik olarak gerçekleştirilen topluma hizmet çalışmalarına yönelik öğretmenlerin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bölümde elde edilen sonuçlar, bu alanda yapılmış olan çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırılarak var olan durum değerlendirilmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin, toplum hizmeti çalışmalarının önem ve gerekliliği hakkındaki düşüncelerini belirlemek için görüşlerine başvurulmuştur. Yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin yapılan bu çalışmaların öğrencilerin; sosyalleşmesi, çevreyle işbirliği yapması, grup çalışmalarına imkân vermesi, okulun tanıtımına katkı sunması, yaşama hazırlaması, sorumluluk duygusu geliştirmesi, kendini tanımasına yardımcı olması, milli, ahlaki ve evrensel değerleri kazandırması, kişilik gelişimine katkı sunması, meslekleri tanıması ve problem çözme becerisi kazandırması bakımından katkı sağladığını ve bu yüzden yapılan bu çalışmaları önemli ve gerekli gördüklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bir öğretmen ise bu çalışmaların gereksiz olduğunu ifade etmiştir. Binbaşıoğlu (1986)'nın yaptığı araştırmada, ders dışı etkinliklerin akademik, pratik ve yaşamsal bir değere sahip olduğu, doğal bir çalışmaya fırsat verdiği, yaparak yaşayarak öğrenmeyi ön plana aldığı ve bu yüzden bu tür etkinliklere en az derslere verilen değer kadar önem verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Aslan (2006) yaptığı çalışmada, gelişmiş ülkelerde çocuğun ilköğretimden başlayarak sosyal bir birey olma yolunda yetişmesini sağlamak

amacıyla gerçekleştirilen çalışmaların etkin bir şekilde yürütüldüğünü, aynı zamanda bu çalışmaların çocuğun genel gelişimi açısından da önemsendiğini belirtmiştir. Holland ve Andre (1987)'nin yaptıkları araştırmada, ders dışı etkinliklere katılımın; daha yüksek bir öz saygı, rekabet ilişkileri, genç yetişkinlik çağında politik ve sosyal gelişme, erkeklerde akademik yeterlik ve iyi derecede mezuniyetler, eğitimsel talepler ve hedefler, bir başkasının yaşamını kontrol etme duygusu ve daha düşük suç oranlarıyla ilişkili olduğu belirtilmiştir. Beydoğan (1994)'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada sosyal ve sportif etkinliklere katılmanın öğrencilerin güçlü bir kişilik gelişiminde, insanlarla tanışmalarında, çevreye uyum sağlamada, iyi iletişim kurmada ve stres atmada etkili olduğu görülmüştür. Mahoney ve Cairns (1997)'in yaptıkları araştırmada ders dışı etkinliklere katılan ve onlarla uğraşan öğrencilerin, erken okuldan ayrılma oranlarının azlığı ve bu durumun, ders dışı etkinliklere aktif katılımla bağlantılı olduğu bulunmuş ve riskli öğrenciler okul etkinliklerine ne kadar çok katılırlarsa, okulu bırakmalarının da o kadar az mümkün olduğu vurgulanmıştır. Görkem (2012)'in yaptığı araştırmada ise sosyal etkinliklerin yeni arkadaşlıklar kurma ve yeni beceriler kazanma konusunda öğrencilere katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, yapılan çalışmalarda iletişim becerisinin kazanılmasında (Quezada ve Christopherson, 2005; Vogelgesang ve Astin,2000; Eyler ve Giles, 1999; Peterson,1998), sosyal sorumluluk, toplumsal sorunlara duyarlılık ve sorun çözme becerilerinin geliştirilmesinde (Antonio, Astin ve Cress, 2000; Astin ve Sax, 1998; Giles ve Eyler, 1994) topluma hizmet uygulamalarının önemli etkileri olduğu belirlenmiştir. Buna göre, mevcut çalışmada elde edilen sonuçlar yukarıdaki çalışmaların bulgularını destekler niteliktedir. Bu bağlamda toplum hizmeti çalışmalarının önemli ve gerekli sosyal faaliyetler olduğu ve bu kapsamda yapılan bu çalışmalara yeterli önemin verilmesi gerektiği ifade edilebilir.

Bir diğer konu okullarda bu çalışmalar kapsamında ne gibi etkinlikler yapıldığıdır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yapmış oldukları etkinliklerden 11'i okul dışı 14'ü okul içi etkinlik olarak yapılmıştır. Okul dışı etkinlik olarak öğretmenler; kurum gezisi, yardım kampanyası, seminer, kan bağışı, geri dönüşüm ve kitap dağıtım kampanyası gibi etkinler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Okul içi çalışma olarak ise; sportif etkinlikler, yardım kampanyası, afet eğitimi, temizlik çalışması, okul gazetesi, kermes, tiyatro ve ağaç dikimi gibi faaliyetlerde bulunduklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarıyla paralellik gösteren Yiğit (2008)'in ortaöğretim öğrencileri ve öğretmenleri üzerinde yaptığı araştırmada kulüp çalışmaları kapsamında öğretmen ve öğrenciler; gezi, yarışma, gösteri, tiyatro, kermes, münazara, proje, sosyal ve kültürel çalışmalar, sportif aktiviteler ve sunum gibi ekinlikler yaptıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 11'i yapılan etkinliklere katılımı yeterli görürken, 14 öğretmen yetersiz görmüştür. Yetersiz gören öğretmenler imkânların kısıtlılığı, öğrencilerin ilgisizliği, tanıtım eksikliği, çevre desteğinin az oluşu ve zaman yetersizliği gibi nedenler dolayısıyla çalışmalara katılımı yetersiz görmüşlerdir. Yiğit (2008)'in yaptığı araştırmada öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre, öğrencilerin kulüp çalışmalarına bazen düzeyinde katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrenciler grupça yapılan görevleri tamamlamak için " her zaman'' istekle çalıştıklarını belirtirken, öğretmenler öğrencilerin grup içerisindeki görevlerini " bazen'' istekle yaptıklarını belirtmişlerdir. Şahin (1995)'in öğretmen ve yöneticiler üzerinde yaptığı araştırmada; öğrencilerin eğitici kol faaliyetlerini kısmen uyguladıkları, konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, eğitici kol çalışmalarının öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Beydoğan (1994)'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada öğrencilerin %49'unun herhangi bir sosyal ve sportif etkinliğe katılmadığı sonucuna ulaşmıştır. Görkem (2012)'in yaptığı araştırmada öğrenciler sosyal etkinliklere yeterli düzeyde katıldıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre yapılan bu çalışmalara katılımın istenilen düzeyde olmadığı söylenebilir. Bu durum yukarda verilen diğer araştırma sonuçlarıyla da desteklenmektedir.

Yapılan çalışmalarda yaşanılan sorun olarak öğretmenler; okul yönetimi, çevre, öğrenci ve velilerin yapılan bu çalışmalara ilgisiz davrandığını, yapılan çalışmalar için hazırlanan evrak işlerinin fazla olduğunu, zaman yetersizliği, fiziki imkânların yetersiz oluşu, kurumlarla iletişim kurulamadığını ve sınıfların kalabalık olmasından dolayı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Alan yazında araştırma sonuçlarıyla örtüşen başka araştırmalar da mevcuttur. Yiğit (2008)'in yaptığı çalışmada okul yönetimi, velilerin ve sivil toplum kuruluşlarının kulüp çalışmalarına pek fazla katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenler; uygulama eksikliği, öğretmen otoritesinin etkin olması, değerlendirme eksikliği, ekonomik ve fiziksel yetersizlikler, zaman yetersizliği ve planlama yetersizliği gibi sorunları dile getirmişlerdir. Tetik (2008)'in öğretmenler üzerinde yaptığı araştırmada sosyal etkinliklerin uygulanmasında okul yöneticilerinin gerekli desteği vermedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarıyla örtüşmeyen çalışmalardan Görkem (2012)'in yaptığı araştırmada, öğrenciler sosyal kulüp faaliyetleri için okulda bulunan fiziki imkânların yeterli olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Çalışmaların daha etkili uygulanmasına ilişkin olarak öğretmenler; okul yönetiminin desteği, okul-çevre işbirliğinin sağlanması, kurumlarla işbirliği yapılması, maddi kaynak ayrılması, çevrenin ihtiyacına göre etkinliklerin düzenlenmesi, kurumların destek vermesi, gönüllü katılımın sağlanması, hizmet içi eğitim verilmesi, öğrenci isteğini arttırıcı etkinlikler düzenlenmesi ve yeterli zaman ayrılmasının yapılan bu faaliyetlerin daha etkili olmasını sağlayacağını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Yiğit (2008)'in yaptığı çalışmada da öğretmenler ekonomik ve fiziksel imkânların artırılması, hizmet içi eğitim verilmesi, öğrencilerin kulüp çalışmalarında daha etkili bir şekilde yönlendirilmesi, öğretmenlere ek ders ücreti ödenmesi, çalışmaların yeterli şekilde denetlenmesi gibi önerilerde bulunmuşlardır. Öğrenciler ise çalışmaların teoriden çok uygulamaya dönük olmasını, öğrencilerin etkili bir şekilde yönlendirilmesini, denetim ve planlamanın artırılmasını, ekonomik ve fiziksel yetersizliklerin giderilmesini ve çalışmaların daha çok öğrenci merkezli hale getirilmesini önermişlerdir. Şahin (1995)'in yaptığı araştırmada eğitsel kol çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerin velilerle sıkı bir işbirliği içinde olması, üniversitelerde, eğitici kol çalışmalarıyla ilgili uzman rehber öğretmenlerin yetiştirilmesi, diğer derslerde olduğu gibi ayrıca zaman ayrılması, eğitici kol çalışmaları için araç-gereçlerin sağlanması ve maddi olarak okulların desteklemesi gerektiği belirtilmiştir.

Öneriler

• Toplum hizmeti çalışmalarının önem ve gerekliliği her zaman göz önünde bulundurulmalı ve yapılan çalışmalara gerekli önemin verilmesi ve ciddiyetle yapılması sağlanmalıdır.

• Topluma hizmet çalışmalarının daha etkili olması için öğrenci, öğretmen, okul yönetimi, veli ve kurumlar arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin güçlendirilmesi sağlanmalıdır.

• Yapılan çalışmaların rahat, verimli ve etkin şekilde gerçekleştirile bilinmesi için yeterli zaman verilmelidir.

• Öğrencilerin yapılacak olan çalışmaları önemsemeleri ve ilgi duymalarını sağlamak için onların ilgi ve merakını arttıracak etkinliklere yer verilmeli, yapılacak olan çalışmalar öğrencilerin ilgisini çekecek nitelikte eğlenceli ve seviyelerine uygun olmalıdır.

• Yapılacak etkinliklerin daha etkili olabilmesi için okulların imkânları geliştirilmeli ve artırılmalı, çalışmalar için gerekli araç-gereçler temin edilmelidir.

• Okul-aile işbirliği geliştirilmeli, ailenin de çalışmalara katılması sağlanmalıdır. Bu amaçla ailelere yönelik seminer, panel vb. etkinlikler düzenlenmelidir. Yapılacak çalışmalar sadece öğrenciler ile sınırlı kalmamalı velilerin de bu konuda bilinçlendirilmeleri sağlanmalıdır.

• Öğretmenlere ve okul yöneticilerine toplum hizmeti çalışmaları ile ilgili hizmet içi eğitim verilmelidir.

• Öğretmen, yönetici ve öğrencilerin toplum hizmeti çalışmalarına ilişkin tutumlarını inceleyen araştırmalar gerçekleştirilebilir.

• Toplum hizmeti çalışmalarının öğrencilerin akademik başarılarına etkisine yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

ANTONİO, A. L., ASTİN, H. S. ve CRESS, C. H. (2000). Community Service in Higher Education: A Look at the Nation's Faculty. *Review of Higher Education, 23* (4), 373-397.

ASLAN, B. (2006). Ailenin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Çocuğun Okuldaki Sosyal Etkinliklere Katılımına Etkisi (Türkiye Ve Hollanda'daki İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencileri Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Çalışma). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ASTİN, A. W. ve SAX, L. J. (1998). How Undergraduates Are Affected By Service Participation. *Journal of College Student Development, 39* (3), 251-263.

BEYDOĞAN, M.(1994). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Etkinlik-Spor- Gençlik Üçgeninde Benlik Dengelemesi ve Arkadaşlık Gelişimi ile İlgili Bir Ön Araştırma. **Çağdaş Eğitim.** Sayı 195.

BİNBAŞIOĞLU, C. (1986). Ders Dışı Etkinliklerin Niteliği, Önemi ve Değeri. **Çağdaş Eğitim.** Sayı 108.

CANBAY, A., (2007). İlköğretim Okullarında Sosyal Etkinlikler ve Müzik Kulübünün Önemi. *Milli Eğitim Dergisi*. 174,162-170.

EKİZ, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri.* (2. Baskı). Ankara, Anı Yayıncılık.

EYLER, J. ve GİLES, D. E. (1999). *Where's the learning in service-learning?* San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.

GİLES, D. E. ve EYLER, J. S. (1994). The impact of a college community service laboratory on students' personal, social and cognitive outcomes. *Journal of Adolescence, 17*, 327-339.

GÖRKEM, D. (2012). *İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Etkinliklere Katılma Durumlarının Akademik Başarılarına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

HOLLAND, A. ve ANDRE, T.(1987). Participation in Extracurricular Activities in Secondary School: What is Know, What Needs to Be Know?. *Review of Educational Research.* 57 (4).

KARASAR, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (13. Baskı). Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

LİCHTMAN, M. (2006). *Qualitative Research in Education: A User's Guide*. California, Sage Publications Inc.

MAHONEY, J.L. ve CAİRNS, R.B.(1997). Do Extracurricular Activities Protect Against Early School Dropout?. *Development Psychology*, 33 (2).

MEB, (2008). Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği.

MERRİAM, S. B. (1998). *Qualitative Research and Case Study Apllications in Education*. San Francisko, Jossey-Bass Publishers.

PETERSON, E. A. (1998). What can adults learn from community service? Lessons learned from Americorps. *Community Education Journal, 25*(1-2), 45-46.

QUEZADA, R. L., ve CHRİSTOPHERSON R. W. (2005). Adventure-based service learning: University students' self-reflection accounts of service with children. *Journal of Experiential Education, 28* (1), 1-16.

SARI, M. (2007). Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek Okul Yaşam Kalitesine Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi.* 50, 150-200.

ŞAHİN, Ç. (1995). "İlköğretim Okulları 1. Kademede (İlkokullarda) Eğitici Kol Çalışmalarının Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma,", Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

TETİK, V. (2008). *Genel Liselerde Sosyal Etkinliklerin Uygulanmasında Okul Yöneticilerinin Etkililiği* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Yeditepe Üniversitesi İstanbul.

TEZCAN, M. (2003). Gizli müfredat Eğitim Sosyolojisi Açısından Bir Kavram Çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi***.** 1, 53- 58.

VOGELGESANG, L. J. ve ASTİN, A. W. (2000). Comparing the effects of service-learning and community service. *Michigan Journal of Community Service Learning, 7*, 25-34.

WİLLİS, H. E. (2006). The Hidden Curriculum. *Journel of Curriculum Studies***.** 2, 246- 250.

YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayınları, Ankara.

YİĞİT N. (2008). Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Öğrenci Kulüplerinin Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

GÖMLEKSİZ, M.N. KILINÇ, H.H., Ortaokullarda Sosyal Kulüp Etkinlikleri Kapsamında Yapılan Toplum Hizmeti Çalışmalarına İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri, ***Turkish Studies*** *- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/3 Winter 2015, p. 495-512, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7978, ANKARA-TURKEY